

РЕШЕНИЕ

№ 13103

гр. София, 02.04.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 62 състав, в публично заседание на 19.03.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Даниела Гунева

при участието на секретаря Емилия Митова, като разгледа дело номер **6758** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 – чл. 178 от Административно-процесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 118 от Кодекса за социалното осигуряване (КСО).
Образувано е по жалба от М. С. Х., ЕГН: [ЕГН] срещу Решение № 3305-40-28/06.06.2025г. на Управителя на НОИ, с което е отхвърлена жалба срещу Разпореждане № [ЕГН] от 28.04.2025 г./цитирано в Решението като изх.№ 2107-50-9#1 от 07.05.2025г. / на ръководител „ПО“, Дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ в НОИ, като неоснователна.
С жалбата се оспорва датата на възстановяване изплащането на пенсията за инвалидност, като жалбоподателката твърди, че прекъсването от 01.01.2023 г. до 12.12.2024 г. е неправилно. Счита, че изплащането на пенсията следва да стане от датата на последното получаване на пенсия, а не 2 години след това. Изтъква, че пенсията за инвалидност е нужна за ежедневието ѝ.
В открито съдебно заседание жалбоподателят се явява лично. Поддържа жалбата.
Ответникът – директор на ТП на НОИ С.-град, се представлява по делото от процесуален представител – юрк. И., която оспорва жалбата като неоснователна.
Административен съд София град, III отделение, 62 състав, като прецени събраните по делото доказателства, доводите и възраженията на страните, намира за установено от фактическа страна следното:
На 22.01.2016. г. г-жа Х. е подала заявление за отпускане на лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване, чрез австрийската институция. Въз основа на представена медицинска документация на 16.06.2016 г., Териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК) се е произнесла е експертно решение (ЕР), № 2555 от 12.09.2016 г., с което на лицето са определени 52 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, дата на инвалидизиране -

30.04.2015 г. ,и срок на инвалидността - 01.09.2019 г.

С разпореждане № [ЕГН], изх. № 94М1-11021-1 от 21.12.2016 г. на г-жа Х. е отпусната лична пенсия за инвалидност поради общо заболяване по чл. 74, ал. 1 от КСО, във връзка с Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. за координация на системите за социална сигурност, считано от 22.01.2016 г. - дата на заявление, до определения от ТЕЛК срок на инвалидността 01.09.2019 г.

Във връзка с изтичане срока на ЕР на ТЕЛК и представена в срок актуална медицинска документация, ТЕЛК се е произнесъл с ЕР№ 237 от 22.01.2020, с което лицето са определени 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, дата на инвалидизиране - 30.04.2015 г. и срок на инвалидността - 01.01.2023 г., предвид което с разпореждане № [ЕГН], изх. № 1029-50-18418#8 от 02.04.2020 г., пенсията за инвалидност поради общо заболяване на г-жа Х. е постановено да се изплаща до определения от ТЕЛК срок на инвалидността - 01.01.2023 г.

На 31.05.2023 г. (след изтичане на срока на определената с ЕР на ТЕЛК инвалидност - 01.01.2023 г.), за г-жа Х. е постъпила в НОИ медицинска документация, която на 07.06.2023г. е изпратена по компетентност в Регионалната картотека, на медицинската експертиза (РКМЕ) за произнасяне на ТЕЛК относно процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, датата на инвалидизиране и за срока на инвалидността.

Въз основа на представените медицински документи, ТЕЛК издава ЕР № 687 от 12.12.2024 г., с което на лицето са определени 76 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, дата на инвалидизиране - 30.04.2015 г. и срок на инвалидността - 01.12.2027, което не е обжалвано от лицето и представлява влязъл в сила индивидуален административен акт./л. 82-83/ С разпореждане № [ЕГН] от 28.04.2025г., изх. № 2107-50-9#1 от 07.05.2025 г., на основание чл. 97 от КСО, считано от 12.12.2024 г. (дата на преосвидетелстване с ЕР на ТЕЛК), пенсията на г-жа Х. е възстановена и определена за изплащане в размер съгласно постановения процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане до определения от ТЕЛК срок на инвалидността - 01.12.2027 г.

Последното е обжалвано от г-жа Х. с жалба вх. № 1012-50-15/28.05.2025 г., която е оставена без уважение с атакуваното в настоящото производство Решение №3305-40-28/06.06.2025г. на директора на ТП на НОИ С.-град.

При така установената фактическа обстановка се налагат следните правни изводи:

По допустимостта:

Жалбата е подадена в срока по чл. 118, ал. 1 от КСО от лице с право и интерес от обжалване, поради което е процесуално допустима и следва да бъде разгледана по същество.

По основателността:

Разгледана по същество, жалбата е основателна по следните съображения:

Съгласно разпоредбата на чл. 168 от АПК, извършвайки контрол за законосъобразност на обжалвания акт, съдът не се ограничава с основанията, посочени от оспорващия, а е длъжен въз основа на представените доказателства, да провери законосъобразността на оспорения акт на всички основания по чл. 146 от АПК.

Оспореното решение е издадено от компетентен орган – управителя на НОИ. Като орган на управление на НОИ по чл. 34, т.2, пр.1 КСО същият е общо нормативно овластен съгласно чл. 37, ал.2 КСО да действа от името на НОИ, да организира и ръководи дейността на института и да го представлява пред всички физически и юридически лица в страната и в чужбина. Наред с това са му възложени редица конкретни функции с чл. 37, ал.5, т.1 – 10 КСО и чл. 5, ал.1, т.1 – 13 от Правилника за организацията и дейността на Националния осигурителен институт. Тъй като с чл. 5, ал.1, т.1 от Правилник за организацията и дейността на НОИ управителят на НОИ е овластен

да упражнява правомощия по конкретни разпоредби на КСО, с Решение №3305-40-28/06.06.2025г. е упражнил изрично предвидената с чл. 117, ал.4, изр.1 КСО своя контролна компетентност на по-горестоящ административен орган, овластен да се произнесе по подадената от М. Х. жалба срещу Разпореждане на длъжностно лице от Дирекция "Европейски регламенти и международни договори" за отпускане на лична пенсия за инвалидност и общо заболяване на осигурено лице с осигурителен стаж в А., подлежащ на зачитане съгласно Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социално осигуряване (ОВ, L 166, 30.04.2004). Следователно оспореното Решение № 3305-40-28/06.06.2025 г. е издадено от орган на българската компетентна институция, функционално оправомощен с чл. 117, ал.4, изр.1 КСО вр. чл. 5, ал.1, т.1 ПОДНОИ за произнасянето му.

Оспореното и потвърдено по административен ред Разпореждане №[ЕГН] от 28.04.2025 г., /цитирано в Решението с изх.№ 2107-50-9#1 от 07.05.2025г/ е издадено от Ръководител "ПО" – Дирекция "Европейски регламенти и международни договори" – НОИ. Подписано е от Т. К. – началник на отдел „Отпускане на пенсии по договори“- НОИ, е определена от управителя на НОИ да издава такива разпореждания. По делото са приложени Заповед № 1016-40-331/24.03.2025г. и Заповед №1016-40-1237/26.11.2024г., които удостоверяват компетентността на издателя на първоначалния административен акт- Разпореждане № [ЕГН]/28.04.2025г.

За да аргументира отхвърляне на жалбата на М. Х. срещу оспореното Разпореждане, Управителят на НОИ се позовава на обстоятелството, че лицето е представило нова медицинска документация, след изтичане на срока на инвалидност по ЕР №237/22.01.2020 на ТЕЛК, едва на 31.05.2023г., въз основа на която е издадено ново експертно решение на ТЕЛК на 12.12.2024г., като изтъква, че НОИ не е ангажиран с медицинската експертиза, а само препраща постъпилата медицинска документация. Освен това приема, че лицето не се явило пред ТЕЛК в определения срок на инвалидност-до 01.01.2023г. по неуважителни причини, поради което преосвидетелстването е извършено след изтичане на срока до който е отпусната пенсията, позовавайки се на чл. 30 ал.4 от НПОС. По тези съображения счита, че правилно е възобновена пенсията на Х. от датата на издаване на решението на ТЕЛК № 687 от 12.12.2024г.

Съдът с определение е поискал попълване на преписката, в резултат на което по делото е представено единствено ЕР № 687/12.12.2024г. и известие за доставяне до органите на медицинската експертиза на 09.06.2023г. В съпроводително писмо-становище е посочено, че в пенсионното досие не е налично писмо/уведомление за необходимост от преосвидетелстване. В представеното пълно копие на експертно решение е цитирано писмо на НОИ от 14.03.2024г. и медицинска документация от А. с превод на български език. Посочено е, че закъснението е по причина на лицето, определен е 76% трайно намалена работоспособност за срок от 3 години- до 01.12.2027г.

Решението на управителя на НОИ и потвърденото с него Разпореждане [ЕГН] от 28.04.2025 г., /цитирано в Решението като изх.№ 2107-50-9#1 от 07.05.2025г. са незаконосъобразни по следните съображения:

Съгласно разпоредбата на чл. 72 от КСО пенсия за инвалидност се определя на лица с 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане. Съгласно разпоредбата на чл. 73, ал. 2 от КСО пенсията за инвалидност се отпуска за срока на инвалидността.

Не е спорно по делото, че първоначално, с експертно решение /ЕР/ № 2555 от 12.09.2016 г. на ТЕЛК, на жалбоподателката е определена ТНР 52 % със срок до 01.09.2019 г., а с последващо решение /ЕР/ № 237/22.01.2020 г. на ТЕЛК на жалбоподателката е определена ТНР 50 % със срок до 01.01.2023 г.

Съгласно общите правила за пенсиите, разписани в раздел V от КСО - чл. 94. (1) Пенсиите и добавките към тях се отпускат от датата на придобиване на правото, ако заявлението с необходимите документи е подадено в 2-месечен срок от тази дата. Ако документите са подадени след изтичане на 2-месечния срок от придобиване на правото, пенсиите и добавките към тях се отпускат от датата на подаването им.

Ал. (3) разписва, че извън случаите по ал. 1 пенсия за инвалидност и/или добавка за чужда помощ се отпуска от датата на подаване от лицето на заявление-декларация до териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК), но не по-рано от датата на инвалидизиране, съответно – от датата на определяне на потребността от чужда помощ, ако необходимите документи за пенсиониране са подадени в териториалното поделение на Националния осигурителен институт в едномесечен срок от изтичане на срока за обжалване на експертното решение на ТЕЛК или на Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК) по отношение на правоимащото лице.

Посочените разпоредби касаят първоначалното придобиване на правото на пенсия, което следва от систематичното място на нормите в Кодекса.

В случая не е спорно, че жалбоподателката Х. е придобила правото на пенсия за инвалидност, такава ѝ е била отпусната, осъвременявана периодично и изплащането ѝ продължавано на база на няколко експертни решения, представени по делото и обсъдени по-горе.

След като веднъж пенсията била отпусната на лицето, придобило това право съобразно разпоредбите на КСО, то преустановяване на изплащането на пенсията е възможно само в две хипотези – спиране изплащането на пенсията и прекратяване на пенсията, визирани съответно в чл.95 и 96 от КСО. И в двата случая законодателят е предвидил изричен акт, издаден от органа, по силата на който това право може да бъде временно ограничено или прекратено, а именно следва длъжностно лице да издаде съответното разпореждане за спиране или прекратяване на пенсията, което да е обосновано с някоя от разписаните хипотези в тези разпоредби.

В случай, че е било издадено разпореждане за спиране или прекратяване на пенсията, то изплащането на същата би могло да бъде възобновено на осн. чл. 97 от КСО, като в случаите на спиране изплащането на пенсията, началният момент на възобновеното плащане е от датата на спиране или от датата на писменото заявление на пенсионера, а в случаите на прекратяване на пенсията- от датата на прекратяване на пенсията, от датата на която е отпаднало основанието за прекратяването ѝ, ако заявлението е подадено в тригодишен срок от тази дата, а ако е подадено след това – от датата на заявлението; и от датата на прекратяването ѝ ако се установи че пенсионерът не се е явил за редовно преосвидетелстване поради уважителни причини – в случаите по чл. 96, ал. 1, т. 5. Тези възможни хипотези на развитие на конкретните случаи също следва да се обективират в нарочни административни актове - разпореждания на длъжностни лица, с конкретни правомощия /чл. 98 от КСО/

В настоящия казус не се констатира наличие на разпореждане за спиране на изплащането или разпореждане за прекратяване на пенсията на М. Х. от страна на органа, а и издаването на такова не се твърди от ответника. Следователно не е налице правна възможност да се издаде разпореждане за възобновяване изплащането на спряната или възстановяване на прекратена пенсия, по причина, че пенсията на жалбоподателката нито е спряна, нито е прекратена.

От друга страна, предвид невъзможността липсата на съответните разпореждания на органа да бъде поправена, съдът следва да разгледа спора от материалноправна страна.

В тази връзка следва да отбележи следното: с оспореното разпореждане № [ЕГН] от 28.04.2025г./изх.№ 2107-50-9#1 от 07.05.2025г./е разпоредено възстановяване на пенсията на жалбоподателката на осн.чл.97 КСО от 2.12.2024г. в минимален размер от 609,60лв., т.е от датата на издаване на експертното решение на ТЕЛК.

Така цитираното в акта основание- чл.97 от КСО, касае случаите и на спиране, и на прекратяване на пенсиите, което налага тълкуване на същото, за да се установи волята на органа.

Доколкото с акта се разпорежда възстановяване на пенсията, въпреки липсата на посочване на конкретно правно основание за това, то следва да се приеме, че се има предвид разпоредбата на ал.2 на чл.97 от КСО, тъй като именно тази норма урежда възстановяване на пенсия в случаите на прекратяването ѝ, а ал.1 на същата норма касае възобновяване на пенсията в случаите на спирането ѝ.

При това положение следва да се приеме, че относимите норми към казуса са тези, уреждащи прекратяване на пенсията, а оспореното разпореждане е издадено на основание една от двете възможни хипотези, предвидени в закона: прекратената пенсия се възстановява по писмено заявление на пенсионера, считано от:

1. датата на която е отпаднало основанието за прекратяването ѝ, ако заявлението е подадено в тригодишен срок от тази дата, а ако е подадено след това – от датата на заявлението

2. датата на прекратяването ѝ, ако се установи, че пенсионерът не се е явил за редовно преосвидетелстване поради уважителни причини – в случаите по чл. 96, ал. 1, т. 5, а именно когато пенсионерът не се яви за преосвидетелстване от органите на експертизата на работоспособността, след като е служебно повикан.

При анализ на фактите следва, че личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване на лицето е фактически прекратена, считано от 01.01.2023 г. – датата, на която изтича срокът на определения % ТНР по ЕР на ТЕЛК№ 237 от 22.01.2020г г., поради неявяване на лицето за преосвидетелстване, без обаче да се твърди и да са налице доказателства то да е било служебно уведомено за преосвидетелстване, преди изтичане срока на инвалидността, по надлежния ред.

От липсата на предвиденото в закона наличие на основание за прекратяване на пенсията-служебно уведомяване, следва, че не са настъпили законовите предпоставки за прекратяване на пенсията на жалбоподателката и същата следва да бъде възстановена от 01.01.2023г.-датата на изтичане на срока на инвалидност, определен в ЕР №237/22.01.2020г.

За пълнота следва да се посочи, че в контекста на изложеното, съгласно приложимата разпоредба на чл. 97, ал. 2, т. 1 КСО, и с оглед приетото от органа основание за прекратяването ѝ - пенсионерът не се явява за преосвидетелстване от органите на експертизата на работоспособността, след като е служебно повикан /което в случая не е така/, датата на която същото е отпаднало, е датата на подаване на документите за преосвидетелстване пред НОИ на 31.05.2023 г.

Съотнасяйки установената фактическа обстановка към релевантната правна уредба, се налага изводът, че органът неправилно и необосновано приема за начална дата на възстановяване личната пенсия за инвалидност на лицето – 12.12.2024 г., датата на издаване на решението на ТЕЛК.

В този смисъл са и следните решения на Върховния административен съд: Решение № 1901 от 26.02.2025 г. на ВАС по адм. д. № 6561/2024 г., VI о., Решение № 3896 от 2.04.2024 г. на ВАС по адм. д. № 6712/2023 г., VI о., Решение № 6166 от 22.06.2022 г. на ВАС по адм. д. № 486/2022 г., Решение № 15858 от 21.12.2020 г. на ВАС по адм. д. № 11042/2020 г., VI о., Решение № 4802 от 2.04.2012 г. по адм. д. № 15819/2011 г., Решение № 5936 от 30.04.2014 г. по адм. д. № 1489/2014 г., Решение № 3171 от 6.03.2013 г. по адм. д. № 15297/2012 г., VI о., др.

По делото се установи, че липсва доказателство за служебно повикване на жалбоподателката от страна на органа на експертизата, респективно неявяване на жалбоподателката за преосвидетелстване по неуважителни причини. Липсват доказателства за наведените в становище от ответника твърдения за „предприемане

на действия по изясняване на всички обстоятелства“. Не се споделят твърденията, че органът не е компетентен по въпроса за причината за забавянето, доколкото именно разпоредбите на КСО предвиждат като основание за възстановяване на пенсията от датата на прекратяването ѝ, установяването на уважителни причини за ненавременен преосвидетелстване.

Относно доводите, че не е задължение на органа да уведомява лицата за изтичане на срока на експертните решения, то дори да се приеме този аргумент, задължението за установяване на фактите, относими към нормите на Кодекса и законосъобразното им прилагане е именно на органа. Доколкото като ръководител на „ПО“ в НОИ издателят на оспореното разпореждане следва да ръководи, координира и отговаря за цялостната дейност по отпускане и изплащане на пенсии в съответното подделение и да гарантира правилното прилагане на Кодекса за социално осигуряване (КСО) и подзаконовите актове при определяне на пенсионните права, то длъжностното лице не е изпълнило в цялост задълженията си и не е установило релевантните факти. От друга страна този довод се опровергава от факта, че по пенсионната преписка на лицето съществува такова уведомяване – писмо изх.№ 1029-5010456#1 от 19.06.2019г /л.32/, от гл. експерт Ж. Ч. в Дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ до жалбоподателката по повод предходното ѝ преосвидетелстване.

Според чл. 30, ал. 3 от НПОС /в приложимата редакция/, преосвидетелстването на лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане се извършва до изтичането на срока, за който е отпусната пенсията, след служебно повикване. Когато преосвидетелстването се извършва до първо число на месеца, в който изтича срокът, за който е отпусната пенсията, както и при предсрочно преосвидетелстване по молба на пенсионера, пенсията се определя в същия размер, увеличава се, намалява се или се прекратява от първо число на месеца, следващ месеца на преосвидетелстването. Когато преосвидетелстването е извършено в месеца, през който изтича срокът, за който е отпусната пенсията, както и след това, не по вина на лицето, пенсията се възстановява в същия размер, увеличава се, намалява се или се прекратява от срока, до който е била отпусната.

Нормата на чл.30, ал.4 /в приложимата редакция/ от НПОС предвижда, че когато лицето не се е явило пред ТЕЛК по неуважителни причини и преосвидетелстването е извършено след изтичането на срока, до който е отпусната пенсията, пенсията се възстановява в същия размер, увеличава се или се намалява от датата на освидетелстването, а се прекратява от датата, до която е била отпусната.

Анализа на цитираните разпоредби сочи, че приложимостта ал.4 е възможна едва след изпълнение на законовите предпоставки по ал.3 – нужда от преосвидетелстване, служебно повикване на лицето, до изтичане на срока за който е отпусната пенсията. Позоваването на тази норма, без да е налице изпълнение на задължението за служебно уведомяване е незаконосъобразно и в противоречие с

материалния закон и целта на КСО.

Предвид всичко гореизложено съдът счита, че не са настъпили законовите предпоставки за прекратяване на пенсията на жалбоподателката и същата следва да бъде възстановена от 01.01.2023г.-датата на изтичане на срока на инвалидност, определен в ЕР №237/22.01.2020г.

От изложеното следва, че оспорваният административен акт и потвърденото с него разпореждане са незаконосъобразни, издаден в противоречие с действащите материалноправни разпоредби на националното законодателство.

При липса на претендирани разноси от страна на жалбоподателя, съдът намира, че такива не следва да бъдат присъждани.

По изложените съображения и на основание чл. 118, ал. 3 КСО във връзка с чл. 172, ал. 2 от АПК, Административен съд София град, III отделение, 62 състав

РЕШИ:

ОТМЕНЯ по жалбата на М. С. Х., ЕГН: [ЕГН] Решение № 3305-40-28/06.06.2025г. на Управителя на НОИ и потвърденото с него Разпореждане № [ЕГН] от 28.04.2025 г. / изх.№ 2107-50-9#1 от 07.05.2025г./на ръководител „Пенсионно осигуряване“ /ПО/, Дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ в НОИ в частта относно определената начална дата на възстановяване на личната пенсия за инвалидност поради общо заболяване на М. С. Х..

ВРЪЩА преписката на ръководителя на "Пенсионното осигуряване" в Дирекция „Европейски регламенти и международни договори“ при Териториално поделение на Националния осигурителен институт – [населено място] за ново произнасяне по представени документи за преосвидетелстване от 31.05. 2023г. на М. С. Х. в частта относно началната дата на възстановяване на личната й пенсия за инвалидност поради общо заболяване, съобразно задължителните указания по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на настоящото съдебно решение.

Решението може да се обжалва с касационна жалба пред ВАС на РБ в 14-дневен срок от съобщаването му.

Съдия: